

Microcredit Fund and Empowerment of Rural Women (Case Study: Marvdasht County)

Mohammad Sadegh Ebrahimi^{1*}, Alireza Ranjbari²

1. Associate Professor, Department of Rural Development, College of Agriculture, Isfahan University of Technology, Isfahan, Iran

2. MSc. Student of Department of Rural Development, College of Agriculture, Isfahan University of Technology, Isfahan, Iran

*Corresponding author, Email: Ebrahimi_ms@iut.ac.ir

Keywords:

Rural women,
Empowerment,
Microcredit,
Employment, Gender
equality, Development.

Received:

26/Dec/2024

Revised:

11/Mar/2025

Accepted:

16/Oct/2025

1. Introduction

Empowerment extends beyond the mere capacity to make choices; it encompasses profound behavioral transformation alongside the cultivation of respect, confidence, and trust within familial and societal structures. In many developing nations, women constitute one of the most economically vulnerable demographics. Consequently, development paradigms must integrate targeted strategies designed to augment women's capacities and socio-economic opportunities. This imperative has been codified as a central objective within both the Millennium Development Goals (MDGs) and the Sustainable Development Goals (SDGs). Conceptually, women's empowerment is a multidimensional and strategic process that bolsters self-confidence, autonomy, and capability across diverse life domains. It facilitates access to critical resources and opportunities, thereby enabling women to exercise their rights, participate meaningfully in decision-making, and assert greater control over their trajectories. At its core, empowerment necessitates raising awareness of inherent capacities and aspirations while fostering the self-efficacy required to actualize them. Because female poverty in many societies transcends economic deprivation—encompassing psychological, social, and cultural dimensions—empowerment is increasingly operationalized as a holistic process of capacity building. Within this framework, economic empowerment is particularly pivotal. Bolstering financial capacity elevates economic self-confidence and expands women's influence in household and communal decision-making. Such economic agency can disrupt existing power asymmetries, ultimately driving prosperity and self-reliance. Rural women frequently face dual challenges of low savings and restricted access to formal credit. Self-help groups and microcredit initiatives have proven highly effective in mitigating these barriers, alleviating poverty, and elevating social status by generating income, incentivizing savings, and reducing financial vulnerability. Without adequate access to microfinance, rural women often remain entrenched in multidimensional cycles of deprivation. In developing contexts, microcredit has emerged as a robust mechanism for poverty alleviation and empowerment, facilitating small-enterprise creation, enhancing household welfare, and fortifying rural livelihoods. By mobilizing financial resources toward productive activities, these programs promote local entrepreneurship and elevate rural living standards. Beyond tangible economic gains, microfinance elevates social standing, instills self-confidence, and catalyzes active civic participation. Although the financial capital disbursed is often modest, its effective utilization significantly amplifies women's intra-household bargaining power, decision-making authority, and overall self-esteem.

2. Methodology

This study primarily aimed to evaluate the efficacy of rural microcredit funds in catalyzing women's empowerment. The research utilized a survey-based correlational design underpinned by a mixed-methods (dominant/less-dominant) paradigm. The statistical population comprised female members of rural microcredit funds in Marvdasht County, Fars Province. Notably, Iranian rural microcredit initiatives are heavily modeled on the Bangladeshi Grameen Bank framework, with Marvdasht County serving as the pioneering implementation site for these programs in Iran. According to data from the Fars Province Agricultural Jihad Organization, the target population consisted of approximately 2000 enrolled women. Utilizing Cochran's formula, a sample size of 200 participants was drawn via simple random sampling. Primary data were gathered using a structured questionnaire. The instrument's face and content validity were corroborated by a panel of academic experts, while its internal consistency was validated by a Cronbach's alpha coefficient exceeding 0.80.

3. Findings

Statistical analysis revealed a discrepancy between the calculated empowerment index and the self-reported empowerment levels of the respondents, with the former being notably lower. Furthermore, approximately 68% of the disbursed loans necessitated formal collateral, such as promissory notes or banking checks. This indicates a structural deviation from traditional, collateral-free microfinance models, potentially constraining the programmatic efficacy of these funds in fostering genuine empowerment. Interestingly, participants capable of providing formal collateral exhibited significantly higher baseline levels of financial literacy, social capital, and financial acumen. Given that financial inclusion serves as a critical proxy for socio-economic well-being, individuals possessing the capacity to navigate formal banking instruments inherently display elevated financial capability and social standing prior to intervention. Consistent with the core objectives of microfinance institutions, approximately 70% of the allocated credit was reinvested into business development or commercial enterprises. The analysis further identified a statistically significant variance in empowerment trajectories based on insurance status; women benefiting from insurance coverage demonstrated substantially higher mean empowerment scores compared to their uninsured counterparts. These findings suggest that expanding specialized vocational training, executing inclusive development paradigms, recalibrating the collateral-dependent disbursement structure, and broadening insurance coverage are critical interventions for optimizing women's empowerment and advancing local communal development.

4. Discussion and Conclusion

The empirical evidence underscores that empowerment is most effectively cultivated through collective and institutionalized mechanisms. Group-based financial architectures, such as microcredit funds, serve as pivotal catalysts in fortifying both the economic and social capacities of rural women. However, the successful proliferation of such organizations demands meticulous, empirically driven planning that accurately reflects the idiosyncratic socio-cultural contexts of the target demographics. By actively supporting cooperative initiatives, provisioning institutional safety nets for marginalized cohorts, reforming restrictive credit disbursement mechanisms, and ensuring equitable access to insurance, policymakers can substantially accelerate women's empowerment. Ultimately, these structural reforms are essential for driving sustainable rural development and ensuring the long-term socio-economic advancement of localized communities.

How to cite this article:

Ebrahimi, M.S & Ranjbari, A.R. (2026) Microcredit Fund and Empowerment of Rural Women (Case Study: Marvdasht County). *Village and Space Sustainable Development*, 7(1), 49-68. <https://doi.org/10.22077/vssd.2025.8182.1275>

فصلنامه روستا و توسعه پایدار فضا

دوره ۷، شماره ۱، پیاپی ۲۵، بهار ۱۴۰۵، صفحات ۴۹-۶۸

<https://doi.org/10.22077/vssd.2025.8182.1275>

صندوق اعتبارات خرد و توانمندسازی زنان روستایی (مورد مطالعه: شهرستان مرودشت)

محمدصادق ابراهیمی^{۱*}، علیرضا رنجبری^۲

۱. دانشیار گروه توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه صنعتی اصفهان، اصفهان، ایران

۲. دانش آموخته کارشناسی ارشد توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه صنعتی اصفهان، اصفهان، ایران

* نویسنده مسئول، ایمیل Ebrahimi_ms@iut.ac.ir

چکیده

توانمندسازی زنان به‌عنوان یکی از اهداف اساسی در برنامه‌های توسعه جهانی، به‌ویژه اهداف توسعه هزاره و اهداف توسعه پایدار، همواره مورد تأکید قرار گرفته است و به همین دلیل از مهم‌ترین محورهای سیاست‌های توسعه‌ای به شمار می‌آید. براین اساس، پژوهش حاضر باهدف بررسی نقش صندوق‌های اعتبارات خرد زنان روستایی در توانمندسازی آنان انجام شد. جامعه آماری پژوهش را زنان عضو صندوق‌های اعتبارات خرد در شهرستان مرودشت تشکیل دادند که بر اساس اطلاعات سازمان جهاد کشاورزی استان فارس تعداد آن‌ها ۲۰۰۰ نفر بود. از میان این افراد، با استفاده از فرمول کوکران و به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، ۲۰۰ نفر به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار اصلی گردآوری داده‌ها پرسشنامه بود که روایی آن با نظر اساتید و کارشناسان تأیید شد و پایایی آن نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۸ مورد تأیید قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که شاخص توانمندی محاسبه‌شده برای افراد نمونه کمتر از میزان توانمندی خوداظهاری شده توسط آنان است. همچنین یافته‌ها نشان داد که حدود ۶۸ درصد از وام‌های دریافتی زنان روستایی از طریق سفته یا چک ضمانت شده است که بیانگر الگوبرداری ناقص در ایجاد صندوق‌های اعتبارات خرد در ایران بوده و تأثیر نامطلوبی بر روند توانمندسازی زنان روستایی داشته است. افزون بر این، حدود ۷۰ درصد از تسهیلات دریافتی توسط زنان برای بهبود کسب‌وکار و خرید نهاده‌ها مورد استفاده قرار گرفته است که با اهداف و فلسفه اصلی تشکیل این صندوق‌ها همخوانی دارد. نتایج همچنین نشان داد که بین سطح توانمندی زنان دارای سابقه بیمه و زنان فاقد سابقه بیمه تفاوت معناداری وجود دارد، به‌گونه‌ای که زنان دارای سابقه بیمه از میانگین توانمندی بالاتری نسبت به زنان بدون سابقه بیمه برخوردار بودند.

واژگان کلیدی:

توانمندی، اشتغال، زنان روستایی، اعتبارات خرد، برابری جنسیتی، توسعه.

تاریخ ارسال:

۱۴۰۳/۱۰/۰۶

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۳/۱۲/۲۱

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۴/۰۷/۲۴

۱- مقدمه

توانمندسازی زنان نه تنها به خودی خود مهم است بلکه به‌عنوان یک عامل تعیین کننده و تأثیرگذار بر سایر پیامدهای توسعه نیز نقش دارد، در واقع تأثیر سیاست بر توسعه به طور اساسی به تعامل توانمندسازی با سایر ابعاد توسعه بستگی دارد (آوجوبی^۱، ۲۰۱۹، ۵۵). توانمندسازی تنها توانایی تصمیم‌گیری یا انتخاب کردن نیست؛ بلکه توانمندی به رفتار و ایجاد حس احترام و اعتماد در خانواده و جامعه برمی‌گردد (ادریس و آگبیم^۲، ۲۰۱۵، ۱۲۲). در کل توانمندسازی سبب بهبود وضعیت و کاهش آسیب‌های اجتماعی و ناهنجاری‌های جامعه می‌شود (داندان^۳، ۲۰۱۵، ۳۹). زنان به ویژه در کشورهای در حال توسعه محروم‌ترین رده جامعه هستند (هندریکس^۴، ۲۰۱۹، ۱۳۲)؛ لذا سرمایه‌گذاری روی پتانسیل نهفته جوامع یعنی جمعیت زنان و رساندن آنان به سطحی از توانمندی جهت افزایش بهره‌وری و تأثیر مستقیم روی نسل‌های آتی از ملزومات لازم جهت دستیابی به توسعه خواهد بود. توانمندسازی زنان مستلزم دادن فرصت یا ظرفیت به زنان برای تجربه زندگی به همان شکل است که می‌خواهند. این مسئله آنان را قادر می‌سازد که مهارت‌ها، دانش و ظرفیت خود را شناسایی نمایند (ازمیت و همکاران^۵، ۲۰۲۲، ۱۲۳). توانمندسازی زنان شامل یک سری عوامل شناختی و روانی است که این عوامل ضمن بهبود مهارت‌ها و دسترسی زنان به منابع تولیدی آنان را در ارتقا کیفیت، منزلت و جایگاه اجتماعی کمک خواهد کرد (آندرسون و همکاران^۶، ۲۰۲۱، ۱۹۸) و زنان را قادر می‌سازد تا اعتماد، شخصیت و قدرت خود را در تمام عرصه‌های زندگی افزایش دهند (داندان، ۲۰۱۵، ۳۸). این فرایند منابع و فرصت‌های لازم را برای زنان جهت اعمال حقوق خود، مشارکت در فرایندهای تصمیم‌گیری و کنترل زندگی‌شان فراهم می‌کند. در واقع آگاهی زنان از توانایی‌ها و خواسته‌های درونی و باطنی خودشان و تقویت شهامت لازم جهت حرکت به سمت دست‌یافتن به این خواسته‌ها و رشد توانایی‌های ذاتی و درونی‌شان را توانمندسازی می‌گویند (گلشنی و شیری، ۱۴۰۴، ۶). در اکثر جوامع، فقر زنان تنها جنبه اقتصادی ندارد؛ بلکه جنبه‌های روانی و اجتماعی و فرهنگی آنان را نیز در بر می‌گیرد. در واقع توانمندسازی زنان یک فرایند ظرفیت‌سازی و ایجاد آگاهی است که منجر به افزایش قدرت تصمیم‌گیری و کنترل بیشتر آنان روی مسائل و افزایش مشارکت خواهد شد (آلبیسی و همکاران^۷، ۲۰۱۵، ۲۴). توانمندسازی تحول اجتماعی افراد محروم در تمامی جنبه‌ها و ابعاد است که می‌تواند حاوی سه عنصر یا مفهوم مشترک در غالب تعاریف و مفاهیم باشد. نخستین عنصر منابع است که شامل متغیرهایی مانند آموزش و اشتغال است. با افزایش مشارکت زنان در اشتغال، دسترسی آنان به فرصت‌های آموزشی بیشتر شده و موجب تقویت حس استقلال و تأثیر آن در افزایش تصمیم‌گیری‌های زن در خانواده می‌شود (تراملراو و همکاران^۸، ۲۰۱۵، ۸). آموزش نیز به‌عنوان نقطه عطفی برای توانمندسازی زنان در نظر گرفته می‌شود زیرا آن‌ها را قادر می‌سازد به چالش‌ها پاسخ دهند، با نقش سنتی خود مقابله کنند و زندگی خود را تغییر دهند (میسرا و سیم^۹، ۲۰۱۶، ۳۶۱). دومین عنصر عاملیت است، عاملیت به این موضوع اشاره دارد که زنان نباید فقط به‌عنوان دریافت‌کنندگان خدمات در نظر گرفته شوند. بلکه خود باید به‌عنوان بازیگران اصلی در فرایند تغییر به‌ویژه در

¹ Awojobi

² Idris and Agbim

³ Dandona

⁴ Hendriks

⁵ Azimi et al

⁶ Anderson et al

⁷ Olabisi et al

⁸ Trommlerová et al

⁹ Mishra and Sam

تدوین انتخاب‌های مهم زندگی و کنترل بر منابع و تصمیماتی که تأثیر مهمی در زندگی ایشان دارند، در نظر گرفته شوند. عنصر سوم دستاوردهای ایجاد شده در اثر توانمندی زنان است. زنان به سبب نقش و کارکردی که در سلامت کلی جامعه و بقای نسل‌های مختلف دارند، همواره از آن‌ها به‌عنوان یکی از شاخصه‌های توسعه نام می‌برند (قاسمی و کهنوجی، ۱۴۰۰، ۸۳). البته مساله اساسی این است که با چه راهکارهایی می‌توان توانمندی زنان روستایی را ارتقا داد شاید به‌نوعی این سه عامل طرح شده بتوانند در پاسخ به این پرسش مطرح شوند و لذا استفاده از صندوق‌های اعتبار خرد می‌تواند عاملی مؤثر در ایجاد اشتغال، آموزش، نقش آفرینی و در نتیجه کنترل بر سرنوشت زنان باشد.

در رابطه با مؤلفه‌های توانمندسازی زنان می‌توان بیان نمود که توان مالی زنان یکی از ابعاد توانمندسازی آنان است که با ایفای نقش‌های اقتصادی بیشتر در زندگی، اعتماد به نفس اقتصادی زنان را افزایش می‌دهد (افشار^۱، ۲۰۱۶، ۱۰). افزایش توان مالی سبب جابه‌جایی مرزهای قدرت شده، رفاه و ظرفیت‌های خوداتکایی را بالا می‌برد. پس‌انداز کم و عدم دسترسی به اعتبارات دو مشکلی است که زنان روستایی عمدتاً با آن روبرو هستند (وینادهینی و ویجایانثی^۲، ۲۰۱۶، ۷۲). گروه‌های خودیاری زنان با افزایش درآمد و پس‌انداز و کاهش هزینه‌ها سبب کاهش فقر، توسعه وضعیت اجتماعی اقتصادی و توانمندی آن‌ها می‌شوند (آتمن^۳، ۲۰۱۵، ۱۰۵۱). همان‌گونه که می‌دانیم فقر پدیده‌ای چندبعدی است، ولی اگر اعتبارات خرد مناسب به زنان وام‌گیرنده ارائه نشود وضعیت فقر بهبود نمی‌یابد (لیبت و همکاران^۴، ۲۰۱۹، ۱۷۸). امروزه در برخی از جوامع اعتبارات خرد نقش مهمی برای رفع فقر و توانمندسازی اقتصادی زنان روستایی بازی می‌کند که راهکاری مؤثر برای ایجاد کسب‌وکارهای کوچک و در ادامه کاهش فقر و توانمندسازی افراد است. از آثار مثبت این شیوه دستیابی راحت‌تر به تسهیلات کم‌بهره و راه‌اندازی کسب‌وکارهای محلی و کوچک که افزایش سطح رفاه خانوارهای روستایی را به دنبال خواهد داشت (دری و توکلی، ۱۴۰۰، ۱۰۲). ارائه اعتبارات خرد به‌عنوان ابزاری مهم برای افزایش درآمد جمعیت روستایی از طریق بسیج منابع برای استفاده‌های سازنده‌تر تلقی می‌شود (گانل و همکاران^۵، ۲۰۱۵، ۳۳۹). مضافاً اینکه این مسئله سبب بهبود موقعیت اجتماعی بانوان نیز می‌گردد. بهبود موقعیت اجتماعی زنان به افزایش اعتماد به نفس و حضور مؤثرتر آنان در اجتماع کمک خواهد نمود. استقراض از منابع مالی خرد و الگوی مناسب مصرف اعتبار، موقعیت اقتصادی و سطح توانمندی ذینفعان را تغییر می‌دهد و در بلند مدت تغییراتی را در رفاه ذینفعان ایجاد می‌کند (مکارتی^۶، ۲۰۱۷، ۶۱۵)؛ اگرچه اعتبارات خرد جزیی است، اما قدرت چانه‌زنی برای تصمیم‌گیری و کنترل منابع را به آن‌ها داده و عزت نفس آن‌ها را در خانواده و جوامعشان افزایش می‌دهد (قاسمی و بادسار، ۱۴۰۲، ۳۴۱). البته اگر قرار است تأمین مالی خرد واقعاً فقر را کاهش دهد و به توانمندسازی کمک کند از آنجایی که این مهم در فقیرترین کشورها به حاشیه رانده شده است، باید از رویکردهایی که پیشرفت بیشتر و تحولات اجتماعی گسترده‌تری را تقویت و ترویج می‌کنند استفاده کرد (برادی و همکاران^۷، ۲۰۱۷، ۱۸). زنانی که کنترل درآمد خود را در دست دارند، بیشتر مستعد توانمند شدن هستند (افشار^۸، ۲۰۱۶، ۱۲). مصرف تسهیلات در فعالیتهای توانمندساز موجب توانمندی اجتماعی زنان فقیر روستایی می‌شود. بدون شک اگر

¹ Afshar

² Vinodhini and Vijayanthi

³ Othman

⁴ Leite et al

⁵ Ganle et al

⁶ Mccarthy

⁷ Brody et al

⁸ Afshar

اعتبارات خرد در زمینه‌های تولیدی و اشتغال‌زا مصرف گردد، می‌توان انتظار بهبود وضعیت اقتصادی زنان فقیر و همچنین افزایش رفاه و رضایت از زندگی را که خود از مولفه‌های توانمندی اجتماعی است، داشت (شیتی و همکاران^۱، ۲۰۱۵، ۵). توانمندی اقتصادی زنان روستایی نه تنها باعث تمرکز و جهت‌دهی به سرمایه‌های اندک روستایی و ایجاد مشارکت و کار گروهی می‌شود بلکه به ماندگاری جمعیت در عرصه‌های روستایی نیز کمک می‌کند (تابسیم و همکاران^۲، ۲۰۱۹، ۴). افزایش میزان اعتبارات اعطایی به زنان روستایی نقش موثری در راه‌اندازی مشاغل درآمدزا و در نتیجه توانمندسازی آنان دارد (وستی و همکاران^۳، ۲۰۲۲، ۱۸۱). اگرچه اعتبارات خرد رابطه معناداری با آموزش، تربیت، کسب مهارت، خود اشتغالی و توانمندی اقتصادی زنان دارد (گانل و همکاران^۴، ۲۰۱۵، ۳۳۹). ولی این مسئله واضح است که اعتبارات خرد به تنهایی کمک موثری در توانمندی زنان نیست بلکه باید از طریق آموزش و ظرفیت‌سازی، توانمندسازی زنان تکمیل شود (مازومدار^۵، ۲۰۱۵، ۱۶۸) اعتبارات خرد در کنار کسب مهارت‌های فنی و حرفه‌ای سبب ایجاد فرصت‌های خوداشتغالی و افزایش توانمندی زنان روستایی شده که در نهایت به کاهش فقر در بین خانوارهای روستایی کمک شایانی خواهد کرد. آموزش و بهره‌گیری از مهارت‌ها نقش مهمی در توانمندسازی زنان دارد (اختر و چنگ^۶، ۲۰۲۰، ۸). در واقع صندوق‌های خرد بستری مناسب و کارساز جهت پیاده نمودن برنامه‌های توانمندسازی زنان روستایی می‌باشند. بسیاری از زنان روستایی با عضویت در این صندوق‌ها حضور در اجتماع و مشارکت با دیگر اعضا را تجربه می‌کنند. اعتمادبه‌نفس آنان افزایش یافته و قدرت ابراز وجود پیدا می‌کنند، صحبت می‌کنند پیشنهاد می‌دهند، آموزش می‌بینند، از توانایی‌های خود آگاه می‌شوند، از تسهیلات خرد استفاده می‌نمایند و موفق به راه‌اندازی کسب‌وکار هر چند در سطح کوچک می‌شوند. تعاونی‌ها و صندوق‌های خرد نقش بسیار مهمی در تسهیل توانمندسازی زنان دارد زیرا آن‌ها می‌توانند به عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که تبعیض جنسیتی را تداوم می‌بخشند توجه نمایند (کبیر^۷، ۲۰۱۶، ۲۹۸).

۲- بنیان نظریه‌ای

دگرگونی روبه‌های اجتماعی وقتی که در زمان و مکان‌های مختلف، نقش زنان به چالش کشیده می‌شود تأثیرات سازنده خود را بهتر نشان می‌دهد (لی و نگین^۸، ۲۰۲۰، ۵۱۸). در همین راستا یکی از بندهای اهداف توسعه پایدار در سند توسعه پایدار جهانی (SDGs) به برابری جنسیتی و توانمندسازی زنان اشاره دارد (فادا^۹، ۲۰۱۸، ۲۴). ارتقا ارزش‌های انسانی در جامعه و دستیابی به یک سطح قابل قبول از توسعه نیاز به برنامه ریزی دقیق، بلند مدت و همه جانبه دارد. نقش تأثیر گذار زنان در جامعه بر هیچ‌کس پوشیده نیست و برای رسیدن به توسعه نیازمند تحقق عدالت اجتماعی در جامعه خواهد بود و این امر در سایه توانمندسازی زنان ممکن خواهد بود (سن^{۱۰}، ۱۹۹۴، ۳۴۰). امروزه میزان حضور زنان در جامعه و مشارکت آنان در فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی نیز به یکی از شاخص‌های مهم توسعه انسانی تبدیل شده

¹ Shetty et al

² Tabassum et al

³ Wasti et al

⁴ Ganle et al

⁵ Mazumdar

⁶ Akhter and Cheng

⁷ Kabeer

⁸ Le and Nguyen

⁹ Fodo

¹⁰ Sen

است، زیرا فعالیت اقتصادی زنان رابطه مستقیمی با کاهش فقر و افزایش رفاه اجتماعی دارد (موحدی، ۱۳۹۳، ۲۵). همچنین رفاه و پیشرفت یک جامعه به میزان مشارکت و نقش مشترک زنان و مردان آن جامعه بستگی دارد (نعمت الهی و همکاران، ۱۳۹۶، ۱۱۰). بنابراین به نظر می‌رسد تغییر نگرش‌ها به جنس زن به جهت ایجاد فرصت‌های جدید برای نقش آفرینی آنان در جامعه و ارتقا جایگاه اجتماعی، اقتصادی و سیاسی آنان در دنیای امروز در حال انجام است به طوریکه همواره از زنان به‌عنوان یکی از بازوها و بازیگران اصلی و مؤثر در بحث توسعه یاد می‌شود (صفری، ۱۴۰۰، ۷۱). ایجاد سطحی مؤثر از توانمندی در زنان موجب برانگیختن حس اعتمادبه‌نفس در آنان و ایجاد جرات و قدرت حضور و مشارکت در مسائل مختلف از تصمیم‌گیری درون خانواده تا مسائل اجتماعی، اقتصادی و سیاسی در بین آنان خواهد شد. باید به این نکته توجه نمود که در عصر حاضر توانمندسازی با افزایش دسترسی زنان به منابع اتفاق می‌افتد نه با تغییر شیوه آموزش به آن‌ها در دیدن خود به‌عنوان زن، شهروند و انسان (الشمی و همکاران^۱، ۲۰۱۶، ۳۲۸). چرا که از شاخص‌های نوسازی اقتصاد ملی و توسعه اجتماعی، مشارکت زنان و نحوه ایفای نقش آنان در ساختارهای اقتصادی است (وستی و همکاران^۲، ۲۰۲۲، ۱۷۷). که به نظر می‌رسد تشکل‌های صندوق خرد زنان روستایی در به ثمر رساندن این مهم مؤثر واقع شده باشد.

تروملروا^۳ (۲۰۱۵) در مقاله‌ای با عنوان "شاخص‌های توانمندسازی بر اساس ظرفیت محوری رهیافت فقر" به این نکته اشاره می‌نماید که جنسیت، سن، وضعیت تأهل، فعالیت‌های اقتصادی و سلامت از شاخص‌های مهم در توانمندسازی زنان در دو سطح فردی و محلی هستند. همچنین گنله^۴ و همکاران (۲۰۱۵) در بررسی‌های خود به این نتیجه رسیدند که استقلال اقتصادی زنان یکی دیگر از عوامل مهم است که می‌تواند توانمندی آن‌ها را افزایش دهد در واقع می‌توان گفت که اعطای اعتبارات خرد به زنان این پتانسیل را دارد که تأثیر قدرتمندی بر توانمندسازی زنان بگذارد (۲۸). به‌علاوه سرنیا^۵ (۲۰۱۵) و بشرا^۶ و همکاران (۲۰۱۵) به این نتیجه رسیده‌اند که در صورتی که احساس فقر در زنان افزایش یابد موانع توانمندسازی آنان نیز افزایش می‌یابد. نتایج تحقیقات عثمان^۷ (۲۱۰۵) و همچنین اولابیس^۸ و همکاران (۲۰۱۵) در تحقیق خودشان نشان دادند که عضویت در تعاونی‌ها سبب افزایش قدرت چانه‌زنی، بهبود سطح درآمد، کاهش فقر، کاهش هزینه‌ها، کسب درآمد و افزایش توانمندی زنان می‌شود. به‌علاوه بیان داشت که توانایی، مهارت و استعداد زنان در کارآفرینی، نقش آنان را به اندازه مردان در توسعه کشور مهم کرده است. همچنین تأمین مالی خرد یکی از راه‌های ارتقا رفاه مشترک برای فراگیری مالی بهتر همه اقشار جامعه در جهت رفع فقر است. همچنین آرونکومار^۹ و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که تفاوت معنی‌داری بین دستیابی به دانش و مهارت، توانایی تصمیم‌گیری و مقابله با مشکلات خانوادگی قبل و بعد از تأمین مالی خرد وجود دارد یعنی تقویت پایه مالی زنان و کمک اقتصادی به خانواده نقش بسزایی در توانمندسازی آنان بازی می‌کند. به‌علاوه بایه^{۱۰} (۲۰۱۶) بیان نمود که: تا

¹ Al-Shami et al

² Wasti et al

³ Trommlerová, S. K

⁴ JK Ganle, K Afriyie, AY Segbefia

⁵ Sarania, R

⁶ Bushra, A

⁷ Othman, M

⁸ Olabisi, T

⁹ Arunkumar, S

¹⁰ E Bayeh

زمانی که زنان توانمند نشوند و برابری جنسیتی محقق نشود، کشورها به توسعه پایدار دست نخواهند یافت. بعلاوه کورن‌وال^۱ (۲۰۱۶) و هلن و آلکا^۲ (۲۰۱۶) بیان کردند که کارآفرینی اجتماعی به توانمندسازی زنان و پیشبرد تغییرات اجتماعی کمک می‌کند. همچنین لاک و اسمیت^۳ (۲۰۱۶) نیز به این نتیجه دست یافتند که اکثریت زنان با دسترس بودن منابع مالی خرد توانمند می‌شوند. بعلاوه الشامی^۴ و همکاران (۲۰۱۶) در مطالعه‌ایی که در جامعه مالزی انجام دادند دریافتند که تجربه مالی خرد به طور مثبت بر توانمندسازی زنان کمک می‌کند. گواتام^۵ و همکاران (۲۰۱۶) نیز به این نتیجه رسیدند که در صورتی که زنان کارآفرین مورد حمایت اعضای خانواده، دولت و جامعه قرار گیرند می‌توانند به جریان اصلی اقتصاد ملی روستا متصل شوند و سبب توسعه اقتصادی شوند. بعلاوه ژلتا^۶ (۲۰۱۶) تصریح می‌نماید که اعتبارات خرد به تنهایی سبب توانمندی زنان روستایی نمی‌شود بلکه برای توانمندسازی زنان نیاز به طراحی سیاست‌هایی است که مشارکت آنان را نیز افزایش دهد.

خان^۷ (۲۰۱۶) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که توانمندسازی زنان یک فرایند طولانی مدت است که برای تضمین ایجاد فرصت‌های برابر برای زنان نیاز به حمایت نهادها و تقویت قانون دارد. همچنین وینودنی^۸ و همکاران (۲۰۱۶) بیان داشتند که گروه‌های خود همیار نقش موثری در توانمندسازی زنان دارند و از دلایل موفقیت آن‌ها در این زمینه می‌توان پیوند این گروه‌ها با مردم فقیر، شیوه‌های نوآورانه و ظرفیت بالای آن در اعتماد سازی و مشارکت در توسعه را نام برد. بعلاوه مطالعه برودی^۹ و همکاران (۲۰۱۷) نشان داد که تشکیل گروه‌های خودهمیاری توسط زنان روستایی تأثیر مثبتی بر توانمندسازی اقتصادی، اجتماعی و سیاسی آن‌ها دارد. همچنین مک کارتی^{۱۰} (۲۰۱۷) بیان داشت که مسئولیت‌های مشارکتی اجتماعی می‌تواند به‌عنوان وسیله‌ای جدید برای رسیدگی به نابرابری جنسیتی، به ویژه از طریق توانمندسازی زنان مورد توجه قرار گیرد. بر اساس نتایج تحقیقات رحمان^{۱۱} و همکاران (۲۰۱۷) و صعیده و همکاران (۲۰۱۷) افزایش سطح مهارت‌ها و توانمندی شغلی در زنان روستایی سبب می‌شود تا آن‌ها در انجام کارها، امور فردی، اجتماعی، فرهنگی، مالی و همچنین تصمیم‌گیری‌ها بتوانند مستقل از دیگران عمل کرده و استقلال داشته باشند. نتایج تحقیقات فراشی و همکاران (۲۰۱۸) و آوجوبی^{۱۲} (۲۰۱۹) تأکید دارد که دسترسی زنان به اعتبارات خرد سبب توانمندی آنان از نظر اقتصادی، اجتماعی و سیاسی شده و رفاه آنان و خانواده‌ها و در نهایت جوامع را بهبود می‌بخشد. بعلاوه چاترجی^{۱۳} و همکاران (۲۰۱۹) در تحقیق خودشان نشان دادند که گروه‌های خود همیار تأثیر مستقیم بر گسترش توانمندی و توانایی زنان دارند (۲۰). همچنین گلکار^{۱۴} (۲۰۱۹) تأکید دارد که میزان استفاده از منابع اطلاعاتی و ارتباطی

¹ Andrea Cornwall

² Helen M. Haugh, Alka Talwar

³ Rachel Lock, Helen Lawton Smith

⁴ Al-Shami, S

⁵ Gautam, R

⁶ Geleta, E

⁷ Khan, S

⁸ Vinodhini, R

⁹ Carinne Brody

¹⁰ Mccarthy, L

¹¹ Rahman, M

¹² ON Awojobi

¹³ Chatterjee, S

¹⁴ Golkar Fard, M

می تواند در توانمندی زنان روستایی و فعالیتهای کارآفرینی آنان تأثیرگذار باشد. همچنین هندریکز^۱ (۲۰۱۹) تأکید نمود که حمایت از شمول مالی زنان یک عنصر کلیدی برای توانمندسازی اقتصادی زنان و رشد فراگیر آنان است. بعلاوه لایت^۲ و همکاران (۲۰۱۹) بیان داشتند که اقدامات آموزشی شامل بحث نقش‌های جنسیتی با تمرکز بر ریشه‌کنی خشونت علیه زنان می‌تواند در کنار برنامه‌های اعتبارات خرد و انتقال درآمد در خانواده‌هایی که خشونت علیه زنان وجود دارد، به توانمندسازی زنان کمک کند. همچنین تبسم^۳ و همکاران (۲۰۱۹) به این نتیجه دست یافتند که بین توانمندسازی زنان و اقتصاد، بهداشت و درمان، قدرت تصمیم‌گیری آنان در خانواده و مشارکت زنان در فعالیتهای سیاسی و اجتماعی رابطه مثبت وجود دارد. نتایج تحقیقات پومی^۴ (۲۰۱۹) و بارگاس^۵ و همکاران (۲۰۲۰) نشان داد که توانایی‌های زنان در رهبری جامعه به جهت ظرفیت‌سازی برای توسعه پایدار بسیار مهم است. همچنین نتایج تحقیقات اختر^۶ و همکاران (۲۰۲۰) و آریانا^۷ و همکاران (۲۰۲۰) نیز تأیید می‌نمایند که پرداخت تسهیلات کم بهره و توسعه کارآفرینی زنان می‌تواند به توانمندسازی آنان در خانواده و اجتماع کمک کند. بعلاوه کریمی^۸ (۲۰۲۰) نیز به این نتیجه رسید که برابری جنسیتی در زمینه آموزش و تحصیلات زنان می‌تواند در توسعه اقتصادی کشورها مؤثر باشد و موجب رشد تولید ناخالص داخلی کشور گردد.

نتایج تحقیقات فریمانی و همکاران (۲۰۲۰) و کین و نیوین^۹ (۲۰۲۱) نشان داد که آموزش قدرت تصمیم‌گیری زنان را در داخل خانوار در هر دو حوزه مالی و غیر مالی بهبود می‌بخشد. بعلاوه نتایج تحقیقات عظیمی^{۱۰} و همکاران (۲۰۲۲) و همچنین شیانی و زارع (۲۰۲۳) نشان داد که عضویت زنان در سازمان‌ها می‌تواند با افزایش ارتباطات آنان، به آگاهی بیشتر زنان از نقش‌های اجتماعی کمک کند. بعلاوه قاسمی و همکاران (۲۰۲۳) به این نتیجه رسیدند که توانمندی زنان ضمن آن که به سلامتی و بهره‌وری کل خانواده و جامعه کمک می‌کند، می‌تواند باعث گردد که زنان در راستای حفاظت از محیط زیست فعالیت و در نهایت زمینه را برای دستیابی به توسعه تسهیل نمایند.

۳- روش، تکنیک‌ها و قلمرو

از حیث روش تحقیق، این پژوهش رویکرد تلفیقی از یافته‌های کمی و کیفی را اتخاذ خواهد نمود که به آن رویکرد غالب و کمتر غالب گفته می‌شود (پنسرا و اون^{۱۱}، ۲۰۱۸، ۱۲). رویکرد غالب تحقیق کمی و رویکرد کمتر غالب آن کیفی خواهد بود. تحقیق از نوع پیمایش و همبستگی بوده و در مناطق روستایی شهرستان مرودشت انجام گردید. در این پژوهش برای سنجش میزان توانمندی افراد ابتدا از آنها در خصوص احساس توانمندی خودشان در زمینه‌های مدیریتی اجتماعی و اقتصادی سؤال شد و متغیری به نام توانمندی خود اظهار شده نام‌گذاری گردید. سپس به منظور سنجش توانمندی زنان روستایی شاخص توانمندی به سه زیر شاخص توانمندی اقتصادی، اجتماعی و مدیریتی تفکیک

¹ Hendriks, S

² Leite, T

³ Tabassum, M

⁴ Pomi, S

⁵ Valeria Ruiz Vargas

⁶ Akhter, J

⁷ Aryana, A

⁸ Karimi, M

⁹ Kien Le, My Nguyen

¹⁰ Azimi, N

¹¹ Pansera and Owen

شد. در توانمندی اجتماعی مواردی نظیر: توانایی تعامل مؤثر با اطرافیان و هنر برقراری ارتباط با دیگران همچنین ویژگی‌های شخصیتی افراد مانند اعتمادبه‌نفس، عزت نفس، همدلی و غیره مورد توجه قرار گرفت در شاخص توانمندی اقتصادی نیز مواردی نظیر: استقلال مالی و داشتن درآمد همچنین شمول مالی و سطح رفاه زندگی افراد مورد ارزیابی قرار گرفت و در شاخص توانمندی مدیریتی نیز مواردی نظیر مهارت برنامه‌ریزی، قدرت تصمیم‌گیری، نوآوری و غیره مورد ارزیابی قرار گرفت. جامعه آماری تحقیق مشتمل بر ۲۰۰۰ نفر از زنان، متشکل از ۴۵ صندوق خرد زنان روستایی شهرستان مرودشت است که با استفاده از فرمول کوکران با دقت نمونه‌گیری ۹۳ درصد ($D=0.07$) تعداد نمونه برابر با ۱۹۵ نفر انتخاب گردید و برای رسیدن به این تعداد، ۲۲۴ پرسشنامه توزیع گردید که نهایتاً ۲۰۰ پرسشنامه با نرخ برگشت ۹۰ درصد مناسب برای تحلیل تشخیص داده شد. از آنجا که ماهیت کار صندوق‌ها متفاوت بود بر اساس نوع کار به هشت دسته (طبقه) تقسیم شدند؛ لذا از مجموع ۴۵ صندوق در شهرستان، ۸ صندوق برتر در طبقات مختلف انتخاب و نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی اجرا و در هر صندوق ۲۸ پرسشنامه در بین زنان عضو توزیع و داده‌های حاصل مبنای تحلیل قرار گرفت. ابزار اصلی تحقیق پرسشنامه محقق ساخته بر اساس متغیرهای اشاره شده در بررسی منابع تهیه و ارائه گردید و برای تأیید روایی پرسشنامه‌ها از نظر اساتید و متخصصان رشته توسعه روستایی، ترویج روستایی و اقتصاد روستایی کمک گرفته شد. برای اطمینان از میزان پایایی پرسشنامه نیز از ضریب آلفای کرونباخ^۱ استفاده شد. از آنجایی که مقدار ضریب آلفا در شاخص‌های پرسشنامه بیشتر از ۰/۷ است لذا می‌توان بیان نمود که ابزار تحقیق، دارای پایایی بسیار مناسبی است.

جدول ۱- پایایی شاخص‌ها در ابزار تحقیق (پرسشنامه)

نام متغیر	تعداد گویه	ضریب آلفای کرونباخ
اعتماد	۵	۰/۸۲۲
شبکه سازی	۶	۰/۷۴۹
مشارکت	۷	۰/۷۷۶
آگاهی	۶	۰/۷۶۹
انسجام اجتماعی	۷	۰/۷۶۵
توانمندسازی	۳۱	۰/۹۳۷
مولفه روانشناختی (ریسک پذیری، سخت کوشی، کارآمدی، چالش طلبی، تحمل ابهام)	۳۰	۰/۸۴۵

۴- یافته‌ها و تحلیل داده

یافته‌های تحقیق نشان داد که پاسخ دهندگان در جامعه آماری دارای میانگین سنی ۴۱/۵۸ سال با مد و میانه ۵۲ سال بوده و اکثریت جامعه آماری (زنان روستایی عضو صندوق‌های اعتباری خرد) دارای دامنه سنی ۳۶ تا ۵۵ سال می‌باشند. همچنین تنها ۱۹/۵۰ درصد از آنان دارای تحصیلات دانشگاهی هستند. بعلاوه نزدیک ۱۴ درصد از آنان بیوه یا مطلقه می‌باشند اکثر آنها خانه‌دار و در نمونه آماری نزدیک به ۷۹ درصد فاقد بیمه بازنشستگی هستند. جدول (۲).

1 Cronbach's alpha

جدول ۲- ویژگی‌های فردی نمونه آماری

نام متغیر	دامنه سنی	فراوانی	درصد فراوانی
سن زنان روستایی	زیر ۳۶ سال	۶۴	۳۲
	۳۷ تا ۵۴ سال	۱۲۱	۶۰/۵۰
	بالای ۵۵ سال	۱۵	۷/۵۰
	کل	۲۰۰	۱۰۰
تحصیلات	بی‌سواد	۱۷	۸/۵۰
	خواندن و نوشتن	۴۲	۲۱
	راه‌نمایی	۳۰	۱۵
	سیکل	۲۰	۱۰
	دیپلم	۵۲	۲۶
	تحصیلات عالی	۳۹	۱۹/۵۰
	کل	۲۰۰	۱۰۰
	وضعیت تأهل	وضعیت تأهل	فراوانی
مجرد		۱۱	۵/۵۰
متأهل		۱۶۲	۸۱
بیوه		۲۱	۱۰/۵۰
مطلقه		۶	۳
کل	۲۰۰	۱۰۰	
وضعیت اشتغال	شغل افراد	فراوانی	درصد فراوانی
	گلخانه‌دار	۲۱	۱۰/۵۰
	کشاورز	۱۱	۵/۵۰
	خانه‌دار	۱۱۲	۵۶
	خیاط	۹	۴/۵۰
	سایر	۴۷	۲۳/۵۰
کل	۲۰۰	۱۰۰	
وضعیت بیمه	بیمه بازنشستگی	فراوانی	درصد فراوانی
	بیمه دارد	۴۳	۲۱/۵۰
	بیمه ندارد	۱۵۷	۷۸/۵۰
کل	۲۰۰	۱۰۰	

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که ۶۹ درصد پاسخ دهندگان تمایلی به مهاجرت از روستا به شهر نداشته و مهم‌ترین دلایل عضویت خود در تعاونی اعتباری خرد را مشارکت در کار گروهی و راه‌اندازی کسب‌وکار بیان نموده‌اند. همچنین بیش از ۸۰ درصد از پاسخ دهندگان میزان رضایت از راه‌اندازی کسب‌وکار جدید خود را متوسط و خوب ارزیابی نموده‌اند. جدول (۳).

جدول ۳- ویژگی‌های اجتماعی نمونه آماری

نام متغیر	دامنه سنی	فراوانی	درصد فراوانی
تمایل به مهاجرت از روستا	بله	۶۲	۳۱
	خیر	۱۳۸	۶۹
	کل	۲۰۰	۱۰۰
هدف از عضویت در صندوق اعتباری	مشارکت در کار گروهی	۵۳	۲۶/۵۰
	کسب درآمد	۷۳	۳۶/۵۰
	یادگیری	۵	۲/۵۰
	اشتراک‌گذاری تجربیات	۱۳	۶/۵۰
	راه‌اندازی کسب‌وکار	۳۴	۱۷
	دریافت تسهیلات	۱۴	۷
	گذراندن وقت	۲	۱
	فاقد داده	۶	۳
	کل	۲۰۰	۱۰۰
	خیلی کم	۱۸	۹
رضایت از راه‌اندازی کسب‌وکار	کم	۲۳	۱۱/۵۰
	متوسط	۶۸	۳۴
	زیاد	۶۲	۳۱
	خیلی زیاد	۶	۳
	فاقد داده	۲۳	۱۱/۵۰
	کل	۲۰۰	۱۰۰

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که اکثر افراد جامعه آماری یعنی ۶۷/۵۰ درصد، برای دریافت تسهیلات از صندوق اعتبارات خرد زنان روستایی از چک و سفته به‌عنوان ضمانت‌نامه استفاده نموده‌اند و بیشترین نوع هزینه کرد تسهیلات دریافتی در راه‌اندازی کسب‌وکار جدید و یا بهبود کسب‌وکار می‌باشد. (جدول ۴)

جدول ۴- نوع ضمانت نامه و هزینه کرد تسهیلات دریافتی

نام متغیر	نوع ضمانت	فراوانی	درصد فراوانی
نوع ضمانت برای دریافت تسهیلات	سند رسمی	۰	۰
	کارمند رسمی	۰	۰
	اسناد بازاری	۳	۱/۵۰
	چک و سفته	۱۳۵	۶۷/۵۰
	ضمانت گروهی	۶	۳۱
	کل	۲۰۰	۱۰۰
هزینه کرد تسهیلات	راه‌اندازی و بهبود کسب‌وکار	۹۲	۴۶
	خرید نهاده‌ها	۴۹	۲۴/۵۰
	خرید مایحتاج زندگی	۴۷	۲۳/۵۰
	هزینه تعمیر اتومبیل و امثالهم	۲	۱
	پس‌انداز	۱۰	۵
	خرید زیور آلات	۰	۰
کل	۲۰۰	۱۰۰	

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که بیشترین میزان توانمندی اجتماعی در سطح کمتر از ۴۰ با فراوانی ۷۱/۵۰ درصد و میانگین ۳۸/۳۹ و انحراف معیار ۱۴۷/۴۶ می‌باشد. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که بیشترین میزان توانمندی اقتصادی در سطح کمتر از ۴۰ با فراوانی ۷۰/۵۰ درصد و میانگین ۴۰/۵۶ و انحراف معیار ۲۴۱/۱۹ می‌باشد. همچنین یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که بیشترین میزان توانمندی مدیریتی در سطح کمتر از ۴۰ با فراوانی ۷۳ درصد و میانگین ۳۷/۷۶ و انحراف معیار ۱۸۲/۳۰ می‌باشد همچنین بیشترین میزان توانمندی اظهار شده از سوی جامعه آماری در سطح بیشتر از ۶۰ با فراوانی ۴۲ درصد و میانگین ۵۴/۹۳ و انحراف معیار ۴۲۱/۶۶ می‌باشد (جدول، ۵).

جدول ۵- دیدگاه پاسخ دهندگان در مورد ابعاد توانمندی

ابعاد	توانمندی (درصد)	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی	میانگین	انحراف معیار
اجتماعی	کمتر از ۴۰٪	۱۴۳	۷۱/۵۰	۷۱/۵۰	۳۸/۳۹	۱۲/۱۴
	۴۰-۶۰٪	۴۲	۲۱	۹۲/۵۰		
	بیشتر از ۶۰٪	۱۵	۷/۵۰	۱۰۰		
	کل	۲۰۰	۱۰۰			
اقتصادی	کمتر از ۴۰٪	۱۴۱	۷۰/۵۰	۷۰/۵۰	۴۰/۵۶	۱۵/۵۳
	۴۰-۶۰٪	۳۴	۱۷	۸۷/۵۰		
	بیشتر از ۶۰٪	۲۴	۱۲	۹۹/۵۰		
	فاقد داده	۱	۰/۵	۱۰۰		
مدیریتی	کمتر از ۴۰٪	۱۴۷	۷۳/۵۰	۷۳/۵۰	۳۷/۷۶	۱۳/۵۰
	۴۰-۶۰٪	۳۴	۱۷	۹۰/۵۰		
	بیشتر از ۶۰٪	۱۸	۹	۹۹/۵۰		
	فاقد داده	۱	۰/۵	۱۰۰		
خوداظهاری	کمتر از ۴۰٪	۶۴	۳۲	۳۲	۳۸/۸۹	۱۳/۲۷
	۴۰-۶۰٪	۵۲	۲۶	۵۸		
	بیشتر از ۶۰٪	۸۴	۴۲	۱۰۰		
	کل	۲۰۰	۱۰۰			

یافته‌های تحقیق نشان داد که در سطح ۹۵ درصد ارتباط منفی و معنی داری بین سن افراد و سطح توانمندی خوداظهاری شده افراد (درصد توانمندی) وجود دارد. بعلاوه سطح توانمندی خود اظهار شده در افراد با سابقه عضویت آنان، سطح تحصیلات و رضایت از کسب و کار راه‌اندازی شده در سطح ۹۹ درصد رابطه مثبت و بسیار معنی داری وجود دارد (جدول ۶).

جدول ۶- آزمون رابطه‌ایی سطح توانمندی و ویژگی‌های فردی افراد

همبستگی (اسپیرمن)	سن	سابقه عضویت در صندوق	تحصیلات	رضایت‌مندی از کسب و کاری راه‌اندازی شده
توانمندی خود اظهار شده	*-۰/۱۹۶	**۰/۲۲۱	**۰/۲۹۶	**۰/۳۸۲
شده	۰/۰۱۸	۰/۰۰۲	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

نتایج آزمون «یومان وایت نی» نشان می‌دهد که در سطح ۹۵ درصد اختلاف معنی داری بین زنان دارای بیمه و فاقد بیمه به لحاظ توانمندی کل آنها وجود داشته است، به عبارت دیگر زنان دارای سابقه بیمه میانگین توانمندی بالاتری

نسبت به زنانی که فاقد سابقه بیمه بودند داشته‌اند. جدول (۷). یافته‌های تحقیق در بررسی اثر بیمه بر روی سطوح مختلف توانمندی زنان نشان داد که بیشترین اثر بیمه بر توانمندی مدیریتی (در سطح ۹۹ درصد) سپس بر روی توانمندی اجتماعی (در سطح ۹۵ درصد) و سرانجام بر توانمندی اقتصادی (در سطح ۹۰ درصد) می‌باشد.

جدول ۷- مقایسه میانگین سابقه بیمه و توانمندی کل

Sig	رتبه متوسط	فراوانی	سابقه بیمه	
۰/۰۱۱	۱۱۹/۸۸	۴۳	دارد	توانمندی کل
	۹۴/۵۲	۱۵۶	ندارد	
۰/۰۰۵	۴۳	۱۲۲/۶۷	دارد	توانمندی مدیریتی
	۱۵۷	۹۴/۴۳	ندارد	
۰/۰۴۱	۴۳	۱۱۶/۴۴	دارد	توانمندی اجتماعی
	۱۵۷	۹۶/۱۳	ندارد	
۰/۰۵۵	۴۳	۱۱۴/۹۲	دارد	توانمندی اقتصادی
	۱۵۶	۹۴/۴۳	ندارد	

نتایج آزمون کروسکال والیس نشان می‌دهد که نوع یا وضعیت تأهل زنان در میزان توانمندی آنان اختلافی ایجاد نمی‌نماید؛ اما اختلاف معنی‌داری در توانمندی افراد با نوع ضمانت افراد در صندوق در سطح ۹۰ درصد وجود دارد. به عبارت دیگر زنان عضو صندوق خرد زنان روستایی که در قبال تسهیلات دریافتی سفته و چک ارائه کرده بودند از توانمندی اجتماعی و اقتصادی بالاتری برخوردار بودند همچنین نتایج تحقیق نشان داد که اختلاف معنی‌داری بین توانمندی مدیریتی و نوع ضمانت افراد در قبال تسهیلات در جامعه آماری وجود ندارد. جدول (۸)

جدول ۸- تفاوت در توانمندی زنان متناسب با نوع ضمانت آنان در صندوق اعتبار خرد

Sig	متوسط رتبه	فراوانی	نوع ضمانت در صندوق	
۰/۰۲۷	۱۸۲	۳	اسناد بازاری	توانمندی اجتماعی
	۱۰۲/۲۶	۱۳۵	سفته و چک	
	۹۲/۷۳	۶۲	ضمانت گروهی	
		۲۰۰	جمع کل	
۰/۰۹۸	۱۸۷/۵۰	۳	اسناد بازاری	توانمندی اقتصادی
	۱۰۱/۰۵	۱۳۵	سفته و چک	
	۹۴/۴۰	۶۱	ضمانت گروهی	
		۱۹۹	جمع کل	
۰/۱۸۸	۱۶۰	۳	اسناد بازاری	توانمندی مدیریتی
	۹۸/۶۵	۱۳۵	سفته و چک	
	۱۰۱/۶۵	۶۲	ضمانت گروهی	
		۲۰۰	جمع کل	
۰/۰۹۷	۱۶۷	۳	اسناد بازاری	توانمندی کل
	۱۰۱/۰۱	۱۳۵	سفته و چک	
	۹۴/۴۷	۶۱	ضمانت گروهی	
		۱۹۹	جمع کل	

۵- بحث و فرجام

یافته‌های تحقیق نشان داد که زنان عضو صندوق‌های اعتباری بر اساس ویژگی‌های فردی (با توجه به دادها و اطلاعات نمونه آماری) عموماً افرادی میانسال، متأهل، خانه‌دار، دارای تحصیلات غیردانشگاهی و فاقد سابقه بیمه تأمین اجتماعی هستند. تجربه ایجاد چنین صندوق‌هایی بر پایه مدل توسعه بانک گرامین برای افراد فقیر و نسبتاً محروم جامعه با جهت‌گیری اعطای اعتبارات خرد بر اساس سطح توانمندی آنان و در نتیجه توسعه و بهبود شاخص توانمندی آنان است لذا اطلاعات و یافته‌های تحقیق حاضر نیز به‌نوعی بازگوکننده هدف‌گذاری نسبتاً مناسب این‌گونه تشکل (صندوق‌های اعتبارات خرد زنان روستایی ایران) است. البته باید به این مسئله توجه نمود که هنوز این صندوق‌ها نتوانسته‌اند سازوکاری مناسب جهت بیمه نمودن اعضای خود ایجاد نمایند و از این جهت هنوز این مسئله جای بحث و برنامه‌ریزی مناسب دارد. همچنین یافته‌های تحقیق نشان داد که اکثریت زنان روستایی عضو صندوق اعتبارات خرد برای اولین بار عضو تشکل‌ها و سازمان‌های این‌چنین می‌گردند لذا می‌توان بیان نمود که این مسیر برای توانمندسازی زنان دارای هدف‌گذاری درست و صحیح بوده و راه توانمندسازی زنان از عضویت در تشکل‌ها می‌گذرد. بعلاوه یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که زنان بدسرپرست یا بی‌سرپرست عضو صندوق اعتبارات خرد تنها کمتر از ۲۳ درصد افراد عضو بوده‌اند، لذا به نظر می‌رسد که قشر محروم و ناتوان جامعه روستایی به‌خصوص زنان بدسرپرست، نتوانسته‌اند به‌درستی اطلاع و آگاهی و یا شرایط لازم برای عضویت و در نتیجه دریافت خدمات و اعتبارات لازم را داشته باشند. به‌عبارت‌دیگر همچنان که در فلسفه و هدف‌گذاری این‌گونه تشکل‌ها دستیابی یا دسترسی افراد محروم‌تر جامعه به خدمات و اعتبارات خرد از اصول و ارزش‌های حاکم بر این نوع تشکل‌ها است؛ اما همچنان به قول اندیشمندان توسعه، این افراد فاقد صدایی برای بیان خواسته‌ها و نیازهای خود به جامعه هستند، و از سوی دیگر این‌گونه تشکل‌ها در شناخت، ایجاد شرایط و ارائه خدمات به این افراد محروم هم به‌درستی عمل ننموده‌اند.

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که به لحاظ قدمت تأسیس تمام صندوق‌های اعتباری زیر ۱۵ سال و نزدیک به نیمی از آنان زیر ده سال قدمت دارند لذا می‌توان بیان نمود که تجربه ایجاد چنین صندوق‌های اعتباری برای توانمندسازی زنان اگرچه به بیش از چند دهه در جهان می‌رسد اما این تجربه حداقل در منطقه تحقیق به یک دهه قبل برمی‌گردد لذا می‌توان به‌عنوان یک راهکار جدید برای توسعه مناطق روستایی و زنان در نظر گرفته شود که البته این موضوع می‌بایست به‌صورت دقیق مورد پایش و ارزیابی قرار گیرد. همچنین یافته‌های تحقیق در خصوص تمایل به تحصیل و تمایل به عدم مهاجرت از روستا به شهر نشان داد که نزدیک به ۵۰ درصد زنان جامعه آماری تمایل به تحصیل داشته و حدود ۷۰ درصد آن‌ها تمایل به مهاجرت از روستا ندارند. لذا می‌توان گفت که این تجربه نشان می‌دهد استفاده از تشکل‌سازی موجب افزایش انگیزه پیشرفت، اعتبار و هدف‌گذاری آنان شده و تمایل آن‌ها را برای ماندگاری در روستا بیشتر می‌کند. ضمن اینکه در خصوص دلایل تمایل به مهاجرت از روستا نیز اکثریت آن‌ها بحث آینده بهتر برای فرزندان‌شان و رفاه بیشتر را مد نظر قرار داده‌اند که خود به‌نوعی تأیید می‌نماید که با ایجاد و شکل‌گیری انگیزه پیشرفت و اشتیاق دستیابی به اعتبار افزون‌تر و برنامه‌ریزی و هدف‌گذاری بهتر برای خود و خانواده‌شان دورنمایی از آینده بهتر را برای زندگی فرزندان‌شان ترسیم می‌نمایند.

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که بیشترین افراد جامعه آماری، به ترتیب کسب درآمد (به میزان ۳۶ درصد)، مشارکت در کار گروهی (به میزان ۲۶ درصد) و سپس راه‌اندازی کسب و کار (به میزان ۱۷ درصد) را انگیزه اصلی خود برای عضویت در صندوق اعتبارات خرد زنان روستایی عنوان نموده‌اند. لذا می‌توان اینگونه بیان نمود که اکثریت پاسخ دهنده‌ها با اهداف اقتصادی-اجتماعی به عضویت صندوق‌های اعتبارات خرد زنان روستایی درآمده‌اند. همچنین یافته‌های تحقیق نشان داد که نزدیک به ۸۰ درصد افراد جامعه آماری از عضویت در صندوق اعتبارات خرد زنان روستایی و همچنین راه‌اندازی کسب‌وکارهای ناشی از دریافت تسهیلات از طریق این صندوق‌ها، میزان رضایت متوسط رو به بالا دارند. لذا می‌توان دریافت که هدف‌گذاری

این صندوق‌ها در مسیر پرداخت تسهیلات خرد برای ایجاد کسب‌وکارهای مناسب برای زنان عضو صندوق نسبتاً مناسب بوده است و این تشکل‌ها حداقل در این منطقه توانسته‌اند تا حدودی به اهداف خود در این زمینه نزدیک شوند. به نظر می‌رسد طی تقریباً یک دهه از عمر صندوق‌های اعتباری نزدیک به ۵۰ درصد از افراد حداقل یک وام به صورت فردی و یک وام به صورت گروهی دریافت کرده‌اند. همچنین یافته‌های تحقیق نشان داد که نزدیک به ۶۸ درصد وام‌های دریافتی زنان روستایی به وسیله سفته یا چک ضمانت شده است. این در حالی است که اساس وجودی چنین تشکل‌هایی حمایت از افراد فقیری است که توانایی تأمین وثیقه و ضمانت مورد نیاز موسسات تجاری بزرگ و رسمی را ندارند. بررسی تجربه موفق این نوع صندوق‌ها در جهان برای افراد فقیر، بازگوکننده عدم دریافت ضمانت یا وثیقه به منظور تسهیل دریافت وام با توجه به شرایط دریافت کنندگان اعتبار (زنان) است، لذا تأکید می‌گردد که الگو برداری ناقص و ناهماهنگی در خصوص این نوع تشکل‌ها در ایران صورت گرفته و این به نوبه خود بر اثربخشی و بهبود توانمندسازی زنان روستایی تأثیر نامطلوب خواهد داشت. همچنین نتایج تحقیق نشان داد که ۷۰ درصد تسهیلات دریافتی توسط زنان عضو برای راه‌اندازی و بهبود کسب‌وکار و خرید نهاده‌ها بوده است که با اهداف فلسفه و زمینه‌های اصلی این تشکل‌ها مطابقت دارد. البته این یافته‌ها همچنین نشان داد که نزدیک به ۲۵ درصد از تسهیلات دریافتی در جاهای غیر مناسبی مثل خرید مایحتاج زندگی، هزینه تعمیر اتومبیل و ... استفاده شده است که این خود بیانگر دقت پایین در هدف گذاری تسهیلات و عدم نظارت صحیح و همه جانبه در مصرف تسهیلات دریافتی از سوی زنان عضو است. بنابراین هر چقدر تلاش شود که تسهیلات دریافتی در جهت راه‌اندازی و بهبود کسب‌وکار به کار رود اثر بخشی این طرح‌ها بیشتر خواهد شد.

یافته‌های تحقیق نشان داد که میانگین توانمندی خود اظهار شده ۵۵ درصد بوده که از میانگین توانمندی محاسبه شده (۳۹ درصد) بیشتر است. اگرچه این یافته‌ها بیانگر توانمندی محدود زنان روستایی عضو صندوق است، همچنین تأکید دارد که کمترین میزان توانمندی در حیطه مدیریتی (۳۷ درصد) سپس در حیطه اجتماعی (۳۸ درصد) و نهایتاً در حیطه اقتصادی (۴۰ درصد) است. این مطلب بیانگر این است که تشکل نتوانسته است توانمندی آن‌ها را به نحو شایسته‌ای بهبود ببخشد. بعلاوه یافته‌های تحقیق نشان داد که اختلاف معنی داری بین زنان دارای سابقه بیمه و فاقد سابقه بیمه به لحاظ توانمندی وجود دارد به عبارت دیگر زنان دارای سابقه بیمه، میانگین توانمندی بالاتری نسبت به زنانی که فاقد سابقه بیمه بودند داشته‌اند. لذا به نظر می‌رسد که استفاده از راهکار ایجاد تشکل و در نتیجه آن هدایت افراد به استفاده از مزایای بیمه و تأمین اجتماعی می‌تواند به بهبود توانمندی افراد منجر گردد. پر واضح است که آینده‌نگری و کاهش ریسک خطرات آتی کسب و کار از ابعاد ابتدایی توانمندی است. فلذا بیمه افراد می‌تواند برخی از جنبه‌های این موضوعات را پوشش داده و به توانمند شدن افراد کمک نماید. بررسی راهکارهای توانمندسازی زنان روستایی نشان می‌دهد که ایجاد تنوع شغلی، توسعه بیمه زنان بی‌سرپرست و توجه به فرایندهای فعال مددکاری پیش از اجرای طرح‌های اشتغال‌زایی برای زنان سرپرست خانوار در توانمندسازی زنان روستایی مؤثر است.

زنان عضو صندوق خرد که در قبال تسهیلات دریافتی سفته و چک ارائه کرده بودند از آگاهی بالاتر و به دنبال آن از توانمندی اجتماعی و اقتصادی بالاتری برخوردار بودند. شمول مالی به‌عنوان یک شاخص حیاتی برای توسعه و رفاه جامعه در سراسر جهان در نظر گرفته می‌شود. واضح و مبرهن است که کسی که از سطح توانایی مناسبی برخوردار نباشد از لحاظ اقتصادی در موقعیتی نخواهد بود که بتواند از بانک و مؤسسه مالی دسته‌چک دریافت نماید و یا اینکه از سفته به‌عنوان ضمانت استفاده نماید. حال این موضوع در خصوص سطح اجتماعی فرد نیز صادق خواهد بود. همان‌گونه که قبل از این بیان شد، این ارتباطات همگی به صورت دو یا چندسویه است و همگی حالت هم‌افزایی روی یکدیگر خواهند داشت؛ لذا بر اساس پژوهش انجام شده و نتایج به‌دست‌آمده حاضر و همچنین بررسی‌های میدانی پژوهشگر، پیشنهادهای زیر مطرح می‌گردد:

زنان روستایی از بیمه و مزایای آن برخوردار نیستند و از آنجایی که یکی از اهداف این تشکل‌ها بیمه نمودن زنان روستایی به جهت تأمین آینده آنان است پیشنهاد می‌گردد ضمن اصلاح ساختار و حذف موانع فرارو سازوکاری جهت بیمه نمودن زنان عضو صندوق‌های اعتبارات خرد ایجاد گردد. صندوق‌های خرد در قبال پرداخت تسهیلات خرد به اعضای صندوق وثیقه دریافت کرده بودند. در صورتی که فلسفه وجودی چنین تشکل‌هایی هموار کردن مسیر برای قشر ضعیف جامعه و پرداخت تسهیلات خرد به آنان بدون دریافت ضمانت‌نامه است؛ بنابراین پیشنهاد می‌گردد که مسئولین و برنامه‌ریزان امر به جهت اصلاح این سازوکار اقدامات لازم را به عمل آورند. همچنین نزدیک به ۲۵ درصد از تسهیلات دریافتی از سوی اعضای صندوق در جاهای غیر مناسبی مثل خرید مایحتاج زندگی مصرف گردیده است. لذا پیشنهاد می‌گردد برای بهره‌وری بیشتر اصلاح و یا ایجاد ساختار نظارتی مناسب برای هدایت تسهیلات پرداختی در حوزه کسب‌وکار، در این صندوق‌ها صورت گیرد. در نهایت می‌توان نتیجه گرفت امکان توانمندسازی افراد در قالب تشکل‌سازی و راهکارهای گروهی وجود دارد. لذا پیشنهاد می‌گردد در جهت توسعه چنین تشکل‌هایی با هدف‌گذاری درست و مطالعه جوامع هدف، برنامه‌ریزی‌های مناسب صورت پذیرد. بعلاوه بیمه شدن افراد می‌تواند به بهبود توانمندی آنان کمک کند. بنابراین همان‌گونه که در بند اول پیشنهادات بیان شد، پیشنهاد می‌شود ضمن اصلاح ساختار و حذف موانع پیش‌رو، سازوکاری جهت تحت پوشش بیمه قرار گرفتن زنان عضو صندوق‌های اعتبارات خرد ایجاد شود.

۶- منابع

- دری سده، سولماز، و توکلی، مرتضی. (۱۴۰۰). بررسی و ارزیابی سواد مالی کارآفرینان روستایی شهرستان سمیرم استان اصفهان. روستا و توسعه پایدار فضا، ۲(۱۱)، ۹۷-۱۱۲. <https://doi.org/10.22077/vssd.2021.4699.1037>
- صفری علی اکبری، مسعود. (۱۴۰۰). اثرات توسعه‌یافتگی بر جایگاه زنان در فرآیند توسعه روستایی (مورد مطالعه: روستاهای شهرستان کرمانشاه). روستا و توسعه پایدار فضا، ۲(۳)، ۶۳-۸۰. <https://doi.org/10.22077/vssd.2022.4888.1054>
- قاسمی، مریم، و کهنجی، فاطمه. (۱۴۰۰). سطح توسعه کارآفرینی کشاورزی در بین کارآفرینان خرد و نقش عوامل فردی مؤثر بر آن در مناطق روستایی شهرستان مشهد. روستا و توسعه پایدار فضا، ۲(۴)، ۷۹-۱۰۰. <https://doi.org/10.22077/vssd.2022.4785.1043>
- قاسمی، مهدی، بادسار، محمد، و فلاحی، لیلا. (۱۴۰۱). بررسی نقش متغیرهای روانشناختی بر توانمندی زنان روستایی در حفاظت از محیط‌زیست. پژوهش‌های محیط‌زیست، ۱۳(۲۶)، ۳۳۵-۳۵۴. <https://doi.org/10.22034/eiap.2023.170002>
- گلشنی، معصومه، و شیرینی، نعمت‌اله. (۱۴۰۴). تحلیل راهبردی توسعه کارآفرینی در صندوق‌های اعتبارات خرد زنان روستایی (مورد مطالعه: شهرستان بدره). روستا و توسعه پایدار فضا، ۶(۱)، ۷۳-۹۶. <https://doi.org/10.22077/vssd.2024.7319.1231>
- موحدی، رضا، و یعقوبی فرانی، احمد. (۱۳۹۳). تحلیل عوامل مؤثر بر کارآفرینی زنان روستایی. مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان، ۱۲(۴)، ۴۲-۷. <https://doi.org/10.22051/jwsp.2015.1493>
- نعمت‌الهی، محمد جواد، کابلی، سید حسن، یزدانی، محمد رضا، و محمدی، یاسر. (۱۳۹۶). نقش میانجی اعتبارات خرد در توانمندسازی زنان روستایی و کاهش اثرات اقتصادی-اجتماعی ریزگردها (مطالعه موردی: پروژه بین‌المللی ترسیب کربن خراسان جنوبی). پژوهش‌های فرسایش محیطی، ۷(۴)، ۱۰۲-۱۱۶. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22517812.1396.7.4.6.2>

Reference

- Afshar, H. (2016). *Women and empowerment: Illustrations from the Third World*. Springer. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-349-26265-6>

- Akhter, J., & Cheng, K. (2020). Sustainable empowerment initiatives among rural women through microcredit borrowings in Bangladesh. *Sustainability*, 12, 2275. <https://doi.org/10.3390/su12062275>
- Akter, A., Hossain, M. I., Reaz, A., Shahabuddin, M., Chowdhury, M. T. I., & Akter, F. (2020). The role of micro-credit on empowerment of women in Bangladesh. *International Journal of Advanced Science, Engineering and Information Technology*, 29, 3568–3589. <https://www.researchgate.net/publication/339552724>
- Al-Shami, S. S. A., Razali, M. M., Majid, I., Rozelan, A., & Rashid, N. S. (2016). The effect of microfinance on women's empowerment: Evidence from Malaysia. *Asian Journal of Women's Studies*, 22, 318–337. <https://doi.org/10.1080/12259276.2016.1205378>
- Anderson, C. L., Reynolds, T. W., Biscaye, P., Patwardhan, V., & Schmidt, C. (2021). Economic benefits of empowering women in agriculture: Assumptions and evidence. *The Journal of Development Studies*, 57, 193–208. <https://doi.org/10.1080/00220388.2020.1769071>
- Arunkumar, S., Anand, A., Anand, V. V., Rengarajan, V., & Shyam, M. (2016). Empowering rural women through micro finance: An empirical study. *Indian Journal of Science and Technology*, 9, 1–14. <https://doi.org/10.17485/ijst/2016/v9i27/97597>
- Aryana, A., Dastyar, Z., & Tavasoli, A. (2020). Entrepreneur women's role in the development and evolution of the country: Case study of Hormozgan province. *Karafan Journal*, 16, 101–120. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23829796.1398.16.46.5.0>
- Awojobi, O. N. (2019). Microcredit as a strategy for poverty reduction in Nigeria: A systematic review of literature. *Global Journal of Social Sciences*, 18, 53–64. <https://doi.org/10.4314/gjss.v18i1.5>
- Azimi, N., Alibaygi, A., & Papzan, A. (2022). Assessing rural women's empowerment in Kermanshah Township. *Human Geography Research*, 55(2), 119–134. <https://doi.org/10.22059/jhgr.2022.326304.1008332>
- Bayeh, E. (2016). The role of empowering women and achieving gender equality to the sustainable development of Ethiopia. *Pacific Science Review B: Humanities and Social Sciences*, 2, 37–42. <https://doi.org/10.1016/j.psr.2016.09.013>
- Brody, C., De Hoop, T., Vojtkova, M., Warnock, R., Dunbar, M., Murthy, P., & Dworkin, S. L. (2017). Can self-help group programs improve women's empowerment? A systematic review. *Journal of Development Effectiveness*, 9, 15–40. <https://doi.org/10.1080/19439342.2016.1206607>
- Chatterjee, S., Gupta, S. D., & Upadhyay, P. (2018). Empowering women and stimulating development at bottom of pyramid through micro-entrepreneurship. *Management Decision*, 56, 160–174. <https://doi.org/10.1108/MD-04-2017-0296>
- Cornwall, A. (2016). Women's empowerment: What works? *Journal of International Development*, 28, 342–359. <https://doi.org/10.1002/jid.3210>
- Dandona, A. (2015). Empowerment of women: A conceptual framework. *International Journal of Current Research*, 2, 35–45. <https://doi.org/10.25215/0203.044>
- Dorri Sedeh, S., & Tavakoli, M. (2021). Investigation and evaluation of financial literacy of rural entrepreneurs in Semirom city of Isfahan province. *Village and Space Sustainable Development*, 2(1), 97–112. <https://doi.org/10.22077/vssd.2021.4699.1037> [In Persian]
- Fodo, S. A. (2018). *Assessing the benefits of empowering rural women through local economic development initiatives in Port St. Johns Municipality* [Doctoral dissertation, University of KwaZulu-Natal]. University of KwaZulu-Natal ResearchSpace. <https://researchspace.ukzn.ac.za/handle/10413/18366>
- Ganle, J. K., Afriyie, K., & Segbefia, A. Y. (2015). Microcredit: Empowerment and disempowerment of rural women in Ghana. *World Development*, 66, 335–345. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2014.08.027>

- Gautam, R. K., & Mishra, K. (2016). Study on rural women entrepreneurship in India: Issues and challenges. *International Journal of Applied Research*, 2, 33–36. <https://www.researchgate.net/publication/317277498>
- Geleta, E. B. (2016). Microfinance and women's empowerment: An ethnographic inquiry. *Development in Practice*, 26, 91–101. <https://www.jstor.org/stable/44161046>
- Ghasemi, M., & Kahnooji, F. (2021). The level of development of agricultural entrepreneurship among micro-entrepreneurs and the role of individual factors affecting it in rural areas of Mashhad. *Village and Space Sustainable Development*, 2(4), 79–100. <https://doi.org/10.22077/vssd.2022.4785.1043> [In Persian]
- Ghasemi, M., Badsar, M., & Falahati, L. (2023). Investigating the role of psychological variables on the rural women's empowerment in environmental conservation. *Environmental Researches*, 13(26), 335–354. <https://doi.org/10.22034/eiap.2023.170002> [In Persian]
- Golkar Fard, M. J. (2019). Relationship between entrepreneurship and empowerment dimensions of rural women in Fars province. *Journal of Entrepreneurship Strategies in Agriculture*, 6, 1–10. <https://doi.org/10.29252/jea.6.11.1>
- Golmohammadi, F., & Honari, Y. (2016). Rural women cooperative and its development impacts in Khorashad village, Birjand in South Khorasan Province-East of Iran. *Indian Research Journal of Extension Education*, 16, 61–67. <https://seea.org.in>
- Golshani, M., & Shiri, N. (2025). Strategic analysis of entrepreneurship development in rural women's microcredit funds: Case study of Badrah County. *Village and Space Sustainable Development*, 6(1). <https://doi.org/10.22077/vssd.2024.7319.1231> [In Persian]
- Hendriks, S. (2019). The role of financial inclusion in driving women's economic empowerment. *Development in Practice*, 29, 1029–1038. <https://doi.org/10.1080/09614524.2019.1660308>
- Kabeer, N. (2016). Gender equality, economic growth, and women's agency: The “endless variety” and “monotonous similarity” of patriarchal constraints. *Feminist Economics*, 22, 295–321. <https://doi.org/10.1080/13545701.2015.1090009>
- Karimi, M. S., Sohaili, K., & Ebrahimi, F. (2020). Relationship between women's education and economic growth: Case study of selected Islamic countries. *JMSP*, 7, 646–669. <https://doi.org/10.32598/JMSP.7.4.7>
- Khan, S. (2016). Women's empowerment through poverty alleviation: A sociocultural and politico-economic assessment of conditions in Pakistan. In *European Virtual Conference on Management Sciences and Economics*. <https://www.idpublications.org>
- Le, K., & Nguyen, M. (2020). How education empowers women in developing countries. *The B.E. Journal of Economic Analysis & Policy*, 21, 511–536. <https://doi.org/10.1515/bejeap-2020-0046>
- Leite, T. H., Moraes, C. L. D., Marques, E. S., Caetano, R., Braga, J. U., & Reichenheim, M. E. (2019). Women economic empowerment via cash transfer and microcredit programs is enough to decrease intimate partner violence? Evidence from a systematic review. *Cadernos de Saúde Pública*, 35, e00174818. <https://doi.org/10.1590/0102-311x00174818>
- Lock, R., & Smith, H. (2016). The impact of female entrepreneurship on economic growth in Kenya. *International Journal of Gender and Entrepreneurship*, 8, 90–96. <https://doi.org/10.1108/IJGE-11-2015-0040>
- Mazumdar, D. M. (2015). Empowerment of rural woman through entrepreneurship. *International Research Journal of Interdisciplinary and Multidisciplinary Studies*, 1(1), 165–172. <https://www.goeiirj.com>

- McCarthy, L. (2017). Empowering women through corporate social responsibility: A feminist Foucauldian critique. *Business Ethics Quarterly*, 27, 603–631. https://doi.org/10.1007/978-3-031-24445-2_10
- Mishra, K., & Sam, A. G. (2016). Does women's land ownership promote their empowerment? Empirical evidence from Nepal. *World Development*, 78, 360–371. <https://aede.osu.edu>
- Movahedi, R., & Yaghobi Farahani, A. (2015). Analysis of factors affecting rural women's entrepreneurship. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 12(4), 7–42. <https://doi.org/10.22051/jwsp.2015.1493> [In Persian]
- Nematolahi, M. J., Kaboli, H., Yazdani, M. R., & Mohamadi, Y. (2018). The role of microfinance intermediation in empowering rural women and reducing the socio-economic impacts of dust storm: A case of South Khorasan International Carbon Project. *Environmental Education Research*, 7(4), 102–116. <http://magazine.hormozgan.ac.ir/article-1-429-fa.html> [In Persian]
- Olabisi, T. A., Macdonald, U. U., & Emmanuela, A. (2015). Effect of cooperative membership on the economic empowerment of women in Osun State of Nigeria. *International Journal of Business and Economics Research*, 4, 21–29. <https://doi.org/10.11648/j.ijber.20150402.11>
- Osamor, P. E., & Grady, C. (2016). Women's autonomy in health care decision-making in developing countries: A synthesis of the literature. *International Journal of Women's Health*, 8, 191–202. <https://doi.org/10.2147/IJWH.S105483>
- Othman, M. B. (2015). Role of women in achieving shared prosperity: An impact study of Islamic microfinance in Malaysia. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 211, 1043–1048. <https://www.academia.edu/15898754>
- Pomi, S. S. (2019). Impact of microcredit on rural poverty alleviation in the context of Bangladesh. *International Journal of Finance and Economics*, 11, 1–70. www.ccsenet.org
- Rahman, M. M., Khanam, R., & Nghiem, S. (2017). The effects of microfinance on women's empowerment: New evidence from Bangladesh. *International Journal of Social Economics*, 44, 1745–1757. <https://doi.org/10.1108/IJSE-02-2016-0070>
- Safari Aliakbari, M. (2021). Effects of development on the position of women in the rural development process: Case study of villages of Kermanshah County. *Village and Space Sustainable Development*, 2(3), 63–80. <https://doi.org/10.22077/vssd.2022.4888.1054> [In Persian]
- Sarania, R. (2015). Impact of self-help groups on economic empowerment of women in Assam. *International Journal of Creative Research Thoughts*, 1, 148–159. www.ijcrt.org
- Sen, A. (1994). Capability and well-being. *Nuova Serie*, 53(7/9), 333–347. <https://core.ac.uk>
- Shetty, S., & Hans, V. (2015). Role of education in women empowerment and development: Issues and impact. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2665898>
- Tabassum, M., Begum, N., Rana, M. S., Faruk, M. O., & Miah, M. M. (2019). Factors influencing women's empowerment in Bangladesh. *Science, Technology & Public Policy*, 3, 1–7. <https://doi.org/10.11648/j.stpp.20190301.11>
- Trommlerová, S. K., Klasen, S., & Leßmann, O. (2015). Determinants of empowerment in a capability-based poverty approach: Evidence from The Gambia. *World Development*, 66, 1–15. <https://hdl.handle.net/10419/90587>
- Vinodhini, R., & Vijayanthi, P. (2016). Self-help group and socio-economic empowerment of women in rural India. *Indian Journal of Science and Technology*, 9, 67–89. <https://doi.org/10.17485/ijst/2016/v9i27/97629>
- Wasti, S., Simkhada, P., Van Teijlingen, E., Sathian, B., & Banerjee, I. (2022). The growing importance of mixed-methods research in health. *Nepal Journal of Epidemiology*, 12(1), 1175–11780. <https://doi.org/10.3126/nje.v12i1.43633>